

Harkboot verwijdert invasieve waterplanten
uit Friese vaarwegen

Veertig jaar strijd tegen invasieve waterplanten in Friesland

Frederik de Vries laat de Friese vaarwegen gezonder achter

Toen Frederik de Vries veertig jaar geleden als plantsoenarbeider bij de gemeente Dokkum begon, waren invasieve waterplanten nauwelijks bekend. Toch zag hij al vroeg welke schade de woekerende grote waternavel kon aanrichten. Later kwamen daar andere invasieve waterplanten bij. Na tien jaar maakte De Vries de overstap naar de afdeling vaarwegen van de Provincie Friesland. Daar groeide hij uit tot een van de drijvende krachten achter de bestrijding van invasieve exoten. Morgen neemt hij afscheid. Een mooi moment om stil te staan bij vier decennia van inzet voor gezonde en bevaarbare Friese wateren.

Auteur: Jeroen Poldermans

‘Een waterplant trekt zich niets aan van een gemeente- of provinciegrens. Haal je hem op de ene plek weg, maar doet de buurman niets, dan begint het verhaal opnieuw. Daarom is

samenwerken minstens zo belangrijk als bestrijden’, aldus Frederik de Vries, hoofdvaktechnisch medewerker, afdeling vaarwegen bij Provincie Friesland.

Van plantsoenarbeider tot exotenbestrijder

Frederik de Vries begon zijn loopbaan als plantsoenarbeider bij de gemeente Dokkum. Daarna werkte hij tien jaar op een van de boten van de Provincie Friesland en hield hij de Friese vaarwegen bevaarbaar. Inheemse waterplanten hoorden daar gewoon bij en leverden zelden problemen op. Dat veranderde in de jaren negentig, zegt hij. ‘Ergens in de jaren negentig liet een boer mij een vijver zien die helemaal dichtgegroeid was met grote waternavel. Toen had ik nog geen idee hoe groot dit probleem voor de vaarwegen zou worden.’ De woerkracht van dat kleine plantje bleek later het begin van een veel groter probleem. In de jaren daarna verdiepte De Vries zich steeds verder in invasieve waterplanten en de manier waarop je die kunt bestrijden.

Europese regels leiden tot samenwerking

Toen invasieve waterplanten zich steeds sneller verspreidden, werd duidelijk dat niemand het probleem alleen kon oplossen. Waterplanten trekken zich immers niets aan van gemeente-

of provinciegrenzen. De vraag was vooral: wie neemt hierin de leiding? Die kwam er pas echt toen de Europese regels voor invasieve exoten van kracht werden. Provincie Friesland, Wetterskip Fryslân en de Friese gemeenten gingen hun aanpak beter op elkaar afstemmen. Er kwam een gezamenlijk hygiëneprotocol, vaarwegen werden systematisch in kaart gebracht en scandata werden onderling uitgewisseld. ‘Deze informatie was hard nodig, omdat er jaarlijks veel werkzaamheden plaatsvinden op en langs de vaarwegen. Daarbij kwam het regelmatig voor dat grote hoeveelheden fragmenten van invasieve waterplanten vrijkwamen. Het opruimen van deze verspreide plantendelen kostte vervolgens veel tijd en inspanning’, zegt De Vries.

De boot op tegen exoten

Voor de uitvoering zocht Friesland een partij voor de bestrijding in de hele provincie. Na een Europese aanbesteding viel de keuze drie jaar geleden op Harkboot.nl. ‘We hebben met meerdere partijen uitvoerig gesproken, want het gaat om grote contracten. Uiteindelijk kwam Harkboot als beste uit de bus. We hadden eerder al prettig samengewerkt bij de bestrijding van de waterteunisbloem in Dokkum en prijstechnisch zaten zij ook goed.’ Operationeel

BEHEER & ONDERHOUD

Op locatie beoordelen De Vries en Van der Wal de aanpak van de exoot

Frederik de Vries (r) en Peter van der Wal

De verschillen tussen grote waternavor en kikkerbeet zijn goed zichtbaar aan de vorm van het blad

directeur Peter van der Wal van Harkboot legt uit dat de aanpak per locatie verschilt. 'Kleine groeiplaatsen pakken we met een handpickploeg aan. Bij grotere oppervlakken zetten we verzamelboten in. We beheren het hele jaar door en kunnen snel opschalen als de situatie daarom vraagt.'

We need a bigger boat

De Friese wateren vroegen om maatwerk en machines die grote hoeveelheden planten aankonden. Harkboot ontwikkelde daarom verschillende machines, afgestemd op de plantensoort en de omvang van de groeiplaats. Van der Wal vertelt: 'Onze kracht is dat we snel kunnen opschalen. We beschikken over verschillende machines, zoals de Shark, die we zelf hebben

ontwikkeld. Die zetten we vooral in tegen de grote waternavor en waterteunisbloem. De grote waternavor wortelt ook in de oever en met de Shark wordt de plant met wortel en al uit de oever getrokken. Bij de waterteunisbloem, die zich eveneens op de oever kan bevinden, verwijdert de Shark de plant van de oever, waarna de hark-verzamelboot de plant met wortel en al uit de waterbodem trekt.' Veel van die innovaties ontstonden tijdens het werk in Friesland, waar de provincie ruimte gaf om de werkwijze stap voor stap door te ontwikkelen.

Het tijt gekeerd

'Vier à vijf jaar terug hebben we een grote slag moeten maken. Het gebied rond de Tjonger

en de Opsterlandse Compagnonsvaart zat helemaal vol met grote waternavor. Niet alleen de doorstroming kwam in gevaar, maar ook de waterkwaliteit. Vooral de eerste jaren vroeg de aanpak veel uren, maar daarna nam de hoeveelheid planten en daarmee onze inzet geleidelijk af. De exoten verdwijnen nooit helemaal, maar blijven nu wel onder controle.' Van der Wal ziet die ontwikkeling ook terug. 'In het begin waren we week in, week uit grootschalig bezig. Tegenwoordig pakken we veel kleinere gebieden aan. Daardoor spreiden de kosten zich over meerdere jaren en blijft de bestrijding goed betaalbaar.'

Een afscheid, maar geen einde

De Vries was aanvankelijk kritisch toen Harkboot met een nieuwe werkwijze kwam. Maar de resultaten namen zijn twijfels weg. Zijn grootste zorg bij zijn vertrek is daarom niet de techniek, maar de kennis die verloren dreigt te gaan. Daarom blijft hij het eerste jaar nog op de achtergrond beschikbaar voor de Provincie Friesland. 'Ik blijf voor de provincie nog een tijdje op de achtergrond betrokken als vraagbaak. In dertig jaar bouw je veel kennis en ervaring op en die draag je natuurlijk niet in één keer over. Door beschikbaar te blijven voor vragen kan ik mijn ervaring delen waar nodig. Uiteindelijk leer je het vak vooral door buiten te zijn en het groen te leren lezen.'

'Een waterplant trekt zich niets aan van een gemeente- of provinciegrens'

